PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMO (aštuntoji kolegija) SPRENDIMAS

2008 m. birželio 25 d. *

Byloje T-268/06

Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE, įsteigta Atėnuose (Graikija), atstovaujama advokato P. Anestis, solisitorių T. Soames ir G. Goeteyn bei advokatų S. Mavrogenis ir M. Pinto de Lemos Fermiano Rato,

ieškovė,

prieš

Europos Bendrijų Komisiją, atstovaujamą E. Righini ir I. Chatzigiannis,

atsakovę,

dėl prašymo panaikinti 2006 m. balandžio 26 d. Komisijos sprendimą C(2006) 1580 galutinis dėl valstybės pagalbos schemos C 39/2003 (buv. NN 119/2002), kurią Graikijos Respublika pritaikė oro transporto bendrovėms, 2001 m. rugsėjo 11–14 d. patyrusioms nuostolių,

* Proceso kalba: graikų.

EUROPOS BENDRIJŲ
PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS (aštuntoji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas E. Martins Ribeiro, teisėjai S. Papasavvas (pranešėjas) ir A. Dittrich,

posėdžio sekretorė C. Kantza, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2007 m. gruodžio 7 d. posėdžiui,

priima šį

Sprendimą

Bylos aplinkybės

1 2001 m. spalio 10 d. Komunikatu COM(2001) 574 galutinis (toliau – Komunikatas) Komisija informavo Europos Parlamentą ir Tarybą apie jos atliktą 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuolių Jungtinėse Amerikos Valstijose pasekmių oro transporto industrijai įvertinimą.

2 Valstybės pagalbos taisyklių taikymo atžvilgiu 2001 m. spalio 10 d. Komunikate Komisija nurodė, kad EB 87 straipsnio 2 dalies b punktas leidžia išspręsti tam tikrus sunkumus, su kuriais oro transporto kompanijos susidūrė dėl 2001 m. rugsėjo 11 d. įvykių. Atsižvelgiant į tai, kad nagrinėjami įvykiai yra ypatingi, šio straipsnio nuostatos, kaip nurodyta Komunikate, leidžia tam tikromis sąlygomis kompensuoti išlaidas, patirtas, pirma, dėl keturias dienas trukusio JAV oro erdvės uždarymo (nuo 2001 m. rugsėjo 11 d. iki 14 d.) ir, antra, draudimo įmokų padidėjimo (2001 m. spalio 10 d. Komunikato 28–41 punktai).

3 Dėl sąlygų, kurios turėtų būti keliamos bet kuriai kompensacijai, 2001 m. spalio 10 d. Komunikate nurodyta, kad ji turi būti mokama be diskriminacijos, būti susijusi tik su 2001 m. rugsėjo 11–14 d. patirtomis išlaidomis, o jos suma – tiksliai bei objektyviai apskaičiuota vadovaujantis Komisijos pasiūlyta konkrečia metodologija.

4 Visoms valstybėms narėms adresuotu 2001 m. lapkričio 14 d. laišku Komisija pateikė papildomus paaiškinimus dėl kiekvienai oro transporto kompanijai mokėtinos kompensacijos sumos apskaičiavimo.

5 Po 2001 m. gruodžio mėn.–2002 m. liepos mėn. įvykusio susirašinėjimo Graikijos valdžios institucijos Komisijai pateikė ieškovei *Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE* skirtos kompensacijos už pastarosios dėl nagrinėjamų įvykių patirtą žalą apskaičiavimo tvarką. Šiame laiške nurodyti tokie atlygintini nuostoliai:

— 4 079 237 eurai visame ieškovės tinkle negautų pajamų, iš kurių maždaug 1 212 032 eurų – jos tinklo kitose nei Šiaurės Atlanto dalyse negautos pajamos,

— 278 797 eurai už negautas pajamas, susijusias su prekių gabenimu,

— 17 608 eurai – „problemiškų“ prekių sunaikinimo išlaidos,

— 41 086 eurai – prekių saugumo papildomo patikrinimo išlaidos,

— 37 469 eurai – 2001 m. rugsėjo 11 d. skrydžio OA 411 į Niujorką (Jungtinės Amerikos Valstijos) ir atgal (OA 412) į Atėnus (Graikija) atšaukimo išlaidos,

— 13 550 eurų – į Torontą (Kanada) skridusio lėktuvo nusileidimo Halifakse (Kanada) ir keleivių apgyvendinimo šiame mieste 2001 m. rugsėjo 11–15 d. išlaidos,

— 478 357 eurai – „ferry flights“ (specialūs 2001 m. rugsėjo 18, 20 ir 26 d. skrydžiai, skirti parvežti keleivius į Jungtines Amerikos Valstijas ir Kanadą) vykdymo išlaidos,

— 146 735 eurai išlaidų, susijusių su personalo papildomai išdirbtu laiku ir keleivių bei papildomų saugumo darbuotojų apgyvendinimu,

— 14 673 eurai išlaidų, susijusių su skubiomis papildomomis saugumo priemonėmis.

6 Vėliau iš bendros šių nuostolių sumos buvo atimta 278 797 eurų suma, atitinkanti degalus, kurie būtų buvę suvartoti, jei skrydžių programa nebūtų buvusi sutrukdyta. Gauta 4 827 586,21 euro dydžio suma ieškovei buvo pervesta 2002 m. liepos mėn., vadovaujantis Įstatymo Nr. 2992/2002 (FEK A' 54/20.3.2002) 45 straipsnio 17 dalimi bei 2002 m. gegužės 27 d. bendru ministro potvarkiu (FEK B' 682/31.5.2002).

7 2003 m. gegužės 27 d. Komisija informavo Graikijos Respubliką apie savo sprendimą pradėti EB 88 straipsnio 2 dalyje numatytą procedūrą dėl minėtų priemonių ir paprašė Graikijos valdžios institucijų pateikti tam tikrus dokumentus ir papildomus paaiškinimus (toliau – Sprendimas pradėti formalią tyrimo procedūrą). Be to, ji pakvietė suinteresuotąsias šalis pateikti jai savo pastabas per vieną mėnesį nuo sprendimo pradėti formalią tyrimo procedūrą paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* (OL C 199, 2003, p. 3).

8 2003 m. lapkričio 20 d. laišku Graikijos valdžios institucijos pateikė savo pastabas Komisijai. Šiame laiške nurodyta, kad atšaukus septynis 2001 m. rugsėjo 11–14 d. suplanuotus skrydžius į Niujorką, Tel Avivą (Izraelis), Torontą per Monrealį (Kanada), Bostoną (Jungtinės Amerikos Valstijos) bei atgal realiai patirta 1 921 203,20 euro žala. Ši suma neapima nuostolių, patirtų dėl į kitus skrydžius, kuriems atšauktieji skrydžiai buvo jungiamieji, atšauktų bilietų. Dėl išlaidų, susijusių su rugsėjo 11 d. Halifakse, o ne Toronte nusileidusio lėktuvo skrydžiu, Graikijos valdžios institucijos pateikė skaičiavimą, pagal kurį šios išlaidos sudarė 38 056 eurus. Dėl 2001 m. rugsėjo 11 d. skrydžio į Niujorką atšaukimo išlaidų Graikijos valdžios institucijos nurodė, kad jas perskaičiavus gauta 3 421 eurų suma. Dėl trijų 2001 m. rugsėjo 15 ir 16 d. skrydžių į Niujorką, Torontą per Monrealį bei atgal atšaukimo Graikijos valdžios institucijos nurodė, kad patirta žala buvo tiesiogiai susijusi su oro erdvės uždarymu rugsėjo 11–14 d. ir sudarė 977 257 eurus. Dėl „ferry flights" Graikijos valdžios institucijos patikslino, kad tai yra 2001 m. rugsėjo 18 d. įvykęs skrydis į Niujorką ir du 2001 m. rugsėjo 20 ir 26 d. įvykę skrydžiai į Torontą per Monrealį. Kadangi šie skrydžiai įvykdyti susidarius ypatingai padėčiai, nesant iš Atėnų grįžtančių keleivių, patirta 487 312,17 euro žala. Graikijos valdžios institucijos mano, kad ši žala turėtų būti laikoma tiesiogiai susijusia su 2001 m. rugsėjo 11 d. įvykiais.

9 Tokiomis aplinkybėmis Graikijos transporto ir ryšių ministerija paprašė Komisijos patvirtinti 3 770 717,70 euro dydžio sumą bei 5 punkto antroje–devintoje įtraukose paminėtas sumas kaip kompensaciją už žalą, tiesiogiai susijusią su 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuoliais. Dėl pastarųjų sumų Graikijos valdžios institucijos pažadėjo artimiausiu metu pateikti pagrindžiančius dokumentus.

10 2004 m. kovo 15 d. laišku Komisija priminė Graikijos valdžios institucijoms, kad jos dar nepateikė papildomos informacijos, kurią 2003 m. lapkričio 20 d. laiške pažadėjo pateikti, ir nustatė dešimties savaičių terminą tai padaryti.

11 Šio prašymo Graikijos valdžios neįvykdė.

Ginčijamas sprendimas

12 2006 m. balandžio 26 d. Sprendimu C(2006) 1580 galutinis dėl valstybės pagalbos schemos C 39/2003 (buv. NN 119/2002), kurią Graikijos Respublika pritaikė oro transporto bendrovėms, 2001 m. rugsėjo 11–14 d. patyrusioms nuostolių (toliau – Ginčijamas sprendimas), Komisija užbaigė formalią tyrimo procedūrą ir nusprendė, be kita ko, kad valstybės pagalba, kurią Graikijos Respublika suteikė ieškovei, buvo suderinama su vidaus rinka tiek, kiek už 2001 m. rugsėjo 11–14 d. laikotarpį sumokėta kompensacija neviršija 1 962 680 eurų sumos. Šią sumą sudaro 1 921 203 eurai už septynių skrydžių į Niujorką, Telavivą, Torontą per Monrealį, Bostoną bei atgal atšaukimą, 38 056 eurai už į Torontą skridusio lėktuvo nusileidimą ir keleivių apgyvendinimą Halifakse ir 3 421 euras už skrydžio į Niujorką atšaukimą 2001 m. rugsėjo 11 d. (Ginčijamo sprendimo 49 ir 50 konstatuojamosios dalys).

13 Kita vertus, dėl 977 257 eurų dydžio išlaidų, susijusių su trimis skrydžiais pirmyn ir atgal, kurių vienas yra 2001 m. rugsėjo 15 d. skrydis į Niujorką bei du 2001 m. rugsėjo 15 ir 16 d. skrydžiai į Torontą per Monrealį, ir 487 312 eurų išlaidų, susijusių su „ferry flights“, Komisija nurodo, kad jie buvo tik netiesioginiai įvairiose pasaulio ekonomikos srityse atsiradę 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuolių padariniai (Ginčijamo sprendimo 58 punktas).

14 Konkrečiai dėl 2001 m. rugsėjo 15 d. skrydžio į Niujorką Ginčijamo sprendimo 53–55 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„53) Komisija konstatuoja <…>, kad situacijai po rugsėjo 14 d. būdingas nebe eismo sutrikdymas, bet sumažėjusi atitinkamų aviakompanijų eksploatuojamų avialinijų paklausa.

54) Taip yra dėl (ieškovės) naudai priimtų priemonių, apie kurias pranešė (Graikijos Respublika) ir kurios yra susijusios visų pirma su trimis rugsėjo 15 ir 16 d. neįvykusiais transatlantiniais skrydžiais pirmyn ir atgal, t. y. vienu – į Jungtines Amerikos Valstijas ir dviem – į Kanadą, padariusiais (ieškovei) 333 000 000 Graikijos drachmų (GRD), t. y. maždaug 977 257 eurų, dydžio žalą.

55) Pirmiausia dėl laiko tarpsnių Niujorke nebuvimo (Graikijos Respublika) pripažįsta, kad rugsėjo 14 d. 23 val. Atėnų laiku JFK oro uostas buvo atidarytas ir (kad ieškovei) nepavyko rezervuoti laiko tarpsnio tik dėl didelės jų paklausos. Komisija negavo kitokios informacijos, kodėl negautas laiko tarpsnis, nors kitos aviakompanijos jį sugebėjo gauti. Bet kuriuo atveju negalima teigti, kad tuo metu visiškai nebuvo galima skristi į Jungtines Amerikos Valstijas.“ (Neoficialus vertimas)

15 Dėl dviejų skrydžių į Torontą per Monrealį atšaukimo nurodoma, jog tai buvo ieškovės pasirinkimas ta prasme, kad ji arba neturėjo pakankamai laisvų orlaivių ir pasirinko vykdyti kitus suplanuotus skrydžius, arba nesugebėjo laiku atlikti techninių patikrinimų ir rezervuoti laiko tarpsnių (Ginčijamo sprendimo 56 konstatuojamoji dalis).

16 Dėl „ferry flights“ vykdymo Komisija pabrėžia, kad tai buvo ieškovės pasirinkimas, o šių skrydžių išlaidas ji turėjo prašyti atlyginti Jungtinių Amerikos Valstijų ir Kanados vyriausybių, nes šie skrydžiai įvykdyti jų prašymu (Ginčijamo sprendimo 57 konstatuojamoji dalis).

17 Todėl nagrinėjamos išlaidos buvo pripažintos neatitinkančiomis EB 87 straipsnio 2 dalies b punkte numatytų kompensavimo kriterijų.

18 Tokiomis aplinkybėmis Komisija nusprendė, kad ieškovei pervestos sumos dalis, viršijanti 1 962 680 eurų sumą, yra su vidaus rinka nesuderinama pagalba (Ginčijamo sprendimo 2 straipsnis), ir įpareigojo Graikijos Respubliką ją susigrąžinti (Ginčijamo sprendimo 4 straipsnis).

Procesas ir šalių reikalavimai

19 Ši byla buvo pradėta ieškiniu, pateiktu Pirmosios instancijos teismo kanceliarijai 2006 m. rugsėjo 22 dieną.

20 Pakeitus Pirmosios instancijos kolegijų sudėtį, teisėjas pranešėjas buvo paskirtas į aštuntąją kolegiją, todėl ši byla buvo paskirta šiai kolegijai.

21 Ieškovė Pirmosios instancijos teismo prašo:

— panaikinti Ginčijamo sprendimo 1 straipsnį tiek, kiek jis nustato, kad su vidaus rinka suderinama yra ne didesnė nei 1 962 680 euro kompensacijos už 2001 m. rugsėjo 11–14 d. laikotarpį suma,

— panaikinti Ginčijamo sprendimo 2 ir 4 straipsnius,

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

22 Komisija Pirmosios instancijos teismo prašo:

— atmesti ieškinį,

— priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidas.

Dėl teisės

23 Grįsdama savo ieškinį ieškovė nurodo du pagrindus, susijusius, pirma, su EB 87 straipsnio 2 dalies b punkto pažeidimu ir, antra, su motyvavimo stoka. Pirmasis pagrindas sudarytas iš esmės iš dviejų dalių, kurių pirma yra susijusi su žalos ieškovės

tinklo Šiaurės Atlanto daliai akivaizdžia vertinimo klaida, o antra – su akivaizdžia žalos likusiai jos tinklo daliai vertinimo klaida.

1. *Dėl pirmojo pagrindo, susijusio su EB 87 straipsnio 2 dalies b punkto vertinimo klaida*

Ieškovės argumentai

24 Ieškovės nuomone, Komisija visiškai klaidingai įvertino bylos faktines aplinkybes ir todėl pažeidė EB 87 straipsnio 2 dalies b punktą nuspręsdama, kad žala, patirta, pirma, dėl trijų skrydžių į Niujorką, Torontą per Monrealį bei atgal atšaukimo ir, antra, dėl „ferry flights“ įvykdymo, neturi tiesioginio priežastinio ryšio su 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuoliais, išprovokavusiais Jungtinių Amerikos Valstijų ir Kanados oro erdvės uždarymą. Be to, neatsižvelgusi į nuostolius, atsiradusius dėl 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuolių, Komisija padarė 2001 m. rugsėjo 11–15 d. patirtos žalos vertinimo klaidą.

25 Ieškovė mano, jog tai, kad 2001 m. spalio 10 d. Komunikatas iš EB 87 straipsnio 2 dalies b punkto taikymo srities išbraukia bet kokią po 2001 m. rugsėjo 14 d. atsiradusią žalą, negali turėti įtakos šia nuostata reikalaujamam tiesioginiam priežastiniam ryšiui ir todėl negali atleisti Komisijos nuo pareigos nagrinėjamas aplinkybes vertinti pagal šį straipsnį. Komisija iš tikrųjų yra saistoma gairių ir komunikatų, kuriuos ji priima valstybės pagalbos kontrolės srityje tiek, kiek jie nenukrypsta nuo Sutarties normų ir joms pritaria valstybės narės. Bet kuriuo atveju 2001 m. spalio 10 d. Komunikatas turėtų būti aiškinamas taip, kad jis numato ne tik oro erdvės uždarymo laikotarpiu patirtą žalą, bet ir su uždarymu tiesioginiu priežastiniu ryšiu susijusią žalą. Bet koks kitoks aiškinimas prieštarautų EB 87 straipsnio 2 dalies b punktui.

26 Komisijos požiūrio nepateisina ir nuoroda į kitus sprendimus, kuriuose ji laikėsi panašios pozicijos. Be to, kadangi po 2001 m. rugsėjo 14 d. ieškovės patirtą žalą tiesiogiai lėmė 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuoliai, jos padėtis skiriasi nuo kitų aviakompanijų, kurių atžvilgiu ši aplinkybė nebuvo įrodyta, padėties. Galiausiai ieškovė pabrėžia, kad 2002 m. rugsėjo 24 d. laiške (žr. šio sprendimo 5 punktą) Graikijos valdžios institucijos paprašė EB 87 straipsnio 2 dalies b punkto pagrindu išduoti leidimą išmokėti sumas kompensuojant po 2001 m. rugsėjo 14 d. atsiradusią žalą. Taigi Graikijos Respublika niekada nepripažino 2001 m. spalio 10 d. Komunikate Komisijos pasiūlyto siauro aiškinimo, kaip tai matyti ir iš Įstatymo Nr. 2992/2002, kuris numatė didesnės apimties kompensavimo schemą.

27 Be to, reikėtų pripažinti, kad oro erdvės uždarymas buvo 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuolių, kurie yra ypatingas įvykis EB 87 straipsnio 2 dalies b punkto prasme, pasekmė.

28 Ieškovė ginčija Komisijos teiginį, kad pastaroji išnagrinėjo pagalbą ne tik remdamasi 2001 m. spalio 10 d. pranešimu, bet ir EB 87 straipsnio 2 dalies b punktu. Atvirkščiai, Ginčijamu sprendimu automatiškai taikomas kriterijus, pagal kurį bet kokia po 2001 m. rugsėjo 14 d. atsiradusi žala neturi priežastinio ryšio su oro erdvės uždarymą išprovokavusiais 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuoliais. Nors visa ieškovei kompensuota žala su 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuoliais yra susijusi tiesioginiu priežastiniu ryšiu EB 87 straipsnio 2 dalies c punkto prasme.

Dėl žalos, susijusios su ieškovės tinklo Šiaurės Atlanto dalimi

29 Dėl 2001 m. rugsėjo 15 d. skrydžio į Niujorką ir atgal atšaukimo ieškovė pabrėžia, kad, nepaisydamas jos prašymų, tarptautinis John F. Kennedy (toliau – JFK) oro uostas suteikė jai laiko tarpsnį ne šiai dienai, o tik rugsėjo 16 d., tai patvirtina 2001 m. rugsėjo 14 d. Federalinės Civilinės Aviacijos Administracijos (*Federal Aviation*

Authority) faksas. Laiko tarpsnių trūko tik dėl nepaprastai didelio aviakompanijų prašymų skaičiaus iš karto po laipsniško oro erdvės atvėrimo, kurį lėmė keturių dienų uždarymo sukeltas sutrikdymas. Tokiomis aplinkybėmis JFK oro uostas negalėjo patenkinti visų prašymų suteikti laiko tarpsnius, o ieškovei tai buvo tolygu oro erdvės uždarymui. Tai, kad Graikijos valdžios institucijos nepateikė šio fakso tuo metu, kai vyko administracinė procedūra, nebuvo lemiama aplinkybė, nes savo vertinimą Komisija pagrindė tuo, kad remiantis 2001 m. spalio 10 d. Komunikatu nebuvo priežastinio ryšio tarp 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuolių ir 2001 m. rugsėjo 15 d. skrydžio į Niujorką ir atgal atšaukimo.

30 Dėl dviejų 2001 m. rugsėjo 15 ir 16 d. skrydžių į Torontą per Monrealį ir atgal ieškovė nurodo, kad Kanados valdžios institucijos pareikalavo šiuo maršrutu turėjusio skristi orlaivio nusileisti ir neleido jam pakilti iki 2001 m. rugsėjo 15 d. įskaitytinai. Šis orlaivis į Atėnus galėjo grįžti tik 2001 m. rugsėjo 16 d. 5 val. 30 minučių. Tačiau trys kiti ieškovės turimi transatlantiniams skrydžiams pritaikyti orlaiviai *Airbus A 340/400* jau buvo išskridę į kitus paskirties punktus, todėl reikėjo atšaukti 2001 m. rugsėjo 15 d. skrydį į Torontą per Monrealį. Dėl tos pačios priežasties ieškovė turėjo atšaukti ir 2001 m. rugsėjo 16 d. skrydį į Torontą per Monrealį. Dėl orlaivių sulaikymo Halifakse iki 2001 m. rugsėjo 15 d. iš tikrųjų tapo neįmanoma atlikti pagrindinės techninės kontrolės, paruošti orlaivį, įspėti keleivius ir rezervuoti laiko tarpsnius Monrealio ir Toronto oro uostuose, ypač atsižvelgiant į tai, kad Kanados valdžios institucijos iš anksto nepranešė tikslaus tvarkaraščio, pagal kurį 2001 m. rugsėjo 15 d. orlaiviui buvo leista pakilti.

31 Tokiomis aplinkybėmis Komisijos teiginys, kad du skrydžiai buvo atšaukti ieškovės pasirinkimu, yra akivaizdžiai klaidingas. Atvirkščiai, šie atšaukimai yra tiesioginė oro erdvės uždarymą sukėlusių 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuolių pasekmė, taigi – nepriklauso nuo jos pasirinkimo. Nagrinėjami skrydžiai buvo atšaukti ne dėl to, kad trūko orlaivių, kaip nurodo Komisija, bet kaip 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuolių pasekmė. Taigi, dėl šių atšaukimų patirta žala turėtų būti laikoma kompensuotina

pagal EB 87 straipsnio 2 dalies b punktą, neatsižvelgiant į tai, kad ji atsirado 2001 m. rugsėjo 15 ir 16 dienomis.

32 Ieškovė taip pat pastebi, kad orlaivis, kuris 2001 m. rugsėjo 15 d. turėjo skristi į Niujorką, nebuvo panaudotas skrydžiams į Kanadą, nes jis buvo panaudotas 2001 m. rugsėjo 16 d. skrydžiui į Niujorką. Be to, Kanados valdžios institucijos leido vykdyti skrydžius į Kanadą tik nuo 2001 m. rugsėjo 16 dienos. Galiausiai, pasak ieškovės, skrydžiai į Pietryčių Aziją ir į Australiją vykdomi tuo pačiu orlaiviu, kuris daro tarpinį nutūpimą Azijoje ir tęsia skrydį į galutinį paskirties punktą Australijoje. Todėl penkiems paskirties punktams (Afrikoje, Pietryčių Azijoje, Australijoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose ir Kanadoje) gali pakakti ir keturių orlaivių.

33 Dėl „ferry flights“ į Niujorką (2001 m. rugsėjo 18 d.) ir į Torontą per Monrealį (2001 m. rugsėjo 20 ir 26 d.) ieškovė pastebi, kad šie skrydžiai taip pat yra tiesiogiai susiję su 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuoliais ir nesusiję su Jungtinių Amerikos Valstijų bei Kanados vyriausybių spaudimu parvežti jų piliečius. Įprastų skrydžiams skirtų laukimo sąrašų ilgis dėl 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuolių užkirto šiems keleiviams galimybę rezervuoti vietas į pastaruosius skrydžius, ir dėl to ieškovei teko vykdyti „ferry flights“.

Dėl žalos, susijusios su likusia ieškovės tinklo dalimi

34 Ieškovė pažymi, kad nors 1 921 203 eurų išmoką dėl septynių skrydžių į Niujorką, Telavivą, Torontą per Monrealį ir Bostoną bei atgal atšaukimo Komisija pripažino su bendrąja rinka suderinama pagalba (žr. 12 punktą), vis dėlto ji nepatvirtino kompensacijos už likusiai ieškovės tinklo daliai 2001 m. rugsėjo 11–15 d. padarytą žalą. Šios žalos dydis yra apie 1 212 032 eurus.

35 Šiuo atžvilgiu ieškovė primena, kad, vadovaujantis pirmiau išdėstytais motyvais, žala, patirta dėl jos 2001 m. rugsėjo 15 d. skrydžių programos sutrikdymo, turi būti pripažinta tenkinančia EB 87 straipsnio 2 dalies b punkto sąlygas. Šį požiūrį patvirtina 2001 m. spalio 10 d. Komunikatas bei 2001 m. lapkričio 14 d. laiškas (žr. 4 punktą). Ieškovė pažymi, kad likusioje jos tinklo dalyje patirtų nuostolių dydis lygus pusei jos tinklo Šiaurės Atlanto ir Izraelio dalyje patirtos žalos. Todėl į juos neatsižvelgti remiantis tik vienašališkai siauru priežastinio ryšio sąvokos aiškinimu, kaip antai pateiktu 2001 m. spalio 10 d. Komunikate, negalima. Bet kuriuo atveju Komisija turėjo patvirtinti sumas, išmokėtas kaip kompensacija už likusioje ieškovės tinklo dalyje 2001 m. rugsėjo 11–14 d. patirtą žalą.

36 Dėl tuo metu, kai vyko formali tyrimo procedūra, Graikijos valdžios institucijų pateiktų įrodymų ieškovė nurodo, kad ji negalėjo susipažinti su konkrečiu 2003 m. lapkričio 20 d. laiško turiniu ir ypač negalėjo žinoti aplinkybės, kad Graikijos valdžios institucijos pateikė papildomos informacijos, kuri nesusijusi su visa dėl 2001 m. rugsėjo 11 d. įvykių patirta žala. Be to, nagrinėjamą pagalbos schemą Graikijos valdžios institucijos įgyvendino remdamosi informacija, kurią joms pateikė ieškovė. Ieškovė taip pat negalėjo tikėtis, kad Komisijos analizė bus grindžiama vien 2003 m. lapkričio 23 d. laiške esančių įrodymų fragmentais. Ieškovė taip pat pastebi, kad informacija, kurią 2003 m. lapkričio 20 d. laiške Graikijos valdžios institucijos pažadėjo pateikti, buvo susijusi su sprendimo pradėti formalią tyrimo procedūrą (kuris cituojamas 5 punkto antroje–devintoje įtraukose) 17.2 punkte paminėtomis sumomis, o ne su ieškovės likusioje tinklo dalyje patirta žala, kurią Komisija nurodė minėto sprendimo 17.1 punkte. Be to, 2003 m. lapkričio 20 d. laiške buvo aiškiai nurodyta, kad jis nėra susijęs su kitų skrydžių, kuriems atšauktieji skrydžiai buvo jungiamieji, bilietų atšaukimo nuostoliais. Siekiant identifikuoti šių nuostolių dydį, pakako atimti 2003 m. lapkričio 20 d. laiške minėtą sumą iš 2002 m. rugsėjo 24 d. laiške minėtos sumos. Bet kuriuo atveju Graikijos valdžios institucijos pateikė informaciją apie didesnę sumą, nei Ginčijamame sprendime buvo pripažinta suderinama su bendrąja rinka.

37 Be to, ieškovė mano, kad Komisijos vestoje byloje yra pakankamai informacijos apie visas dėl 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuolių atsiradusios žalos sumas, kaip antai 2002 m. rugsėjo 24 d. laiške nurodytos sumos. Tokiomis aplinkybėmis ieškovė Pirmosios

instancijos teismo prašo atsižvelgiant į šios bylos dokumentus nustatyti, ar tuo metu, kai vyko administracinė procedūra, Graikijos valdžios institucijos Komisijai pateikė išsamią informaciją.

38 Todėl Komisijos atliktas likusioje tinklo dalyje ieškovės patirtos žalos įvertinimas yra akivaizdžiai klaidingas ir pažeidžia EB 87 straipsnio 2 dalies b punktą.

Komisijos argumentai

39 Komisija ginčija ieškovės argumentų pagrįstumą. Ji nurodo, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką valstybės pagalbos gairės jai yra privalomos taip pat, kaip ir jas patvirtinusioms valstybėms narėms. Vykstant administracinei procedūrai Graikijos valdžios institucijos kelis kartus patvirtino, kad jos nagrinės aviakompanijų pateiktus prašymus dėl kompensavimo, vadovaudamosi 2001 m. spalio 10 d. Komunikatu.

40 Be to, Komisija pastebi, kad, kitaip nei teigia ieškovė, ji analizavo ieškovei išmokėtą pagalbą ne tik remdamasi 2001 m. spalio 10 d. Komunikatu, bet ir EB 87 straipsnio 2 dalies b punktu, kaip tai matyti iš Ginčijamo sprendimo 59 konstatuojamosios dalies. Todėl Komisija turėjo atsižvelgti į visus įrodymus, kurie jai buvo pateikti tuo metu, kai vyko administracinė procedūra.

41 Komisija nepritaria ieškovės pasiūlytam 2001 m. spalio 10 d. Komunikato aiškinimui, pagal kurį net po 2001 m. rugsėjo 14 d. atsiradusi žala gali patekti į EB 87 straipsnio 2 dalies b punkto taikymo sritį. Iš tikrųjų 2001 m. spalio 10 d. Komunikatas nenumato šios galimybės. Dėl nagrinėjamo atvejo pripažinimo ypatingu įvykiu Komisija

pabrėžia, kad toks įvykis yra būtent 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuoliai, o ne oro erdvės uždarymas, kuris yra tik šio įvykio pasekmė.

42 Komisija mano, kad tuo metu, kai vyko administracinė procedūra, nei Graikijos valdžios institucijos, nei ieškovė nepateikė įrodymų, kurie patvirtintų, jog po 2001 m. rugsėjo 14 d. atsiradusi žala yra tiesiogiai susijusi su 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuoliais.

43 Galiausiai Komisija atmeta argumentą, kad ieškovės padėtis skiriasi nuo kitų aviakompanijų, kurioms nebuvo galima skirti pagalbos kompensuojant po 2001 m. rugsėjo 14 d. atsiradusią žalą, padėties.

Dėl žalos, susijusios su ieškovės tinklo Šiaurės Atlanto dalimi

44 Dėl 2001 m. rugsėjo 15 d. skrydžio į Niujorką ir atgal atšaukimo Komisija nurodo, kad, priešingai nei pažadėjo 2003 m. lapkričio 20 d. laiške, Graikijos valdžios institucijos nepateikė įrodymų, patvirtinančių, jog JFK oro uoste buvo neįmanoma rezervuoti laiko tarpsnio. Tokiomis aplinkybėmis Komisija pakartoja savo vertinimą, kurį jį pateikė Ginčijamo sprendimo 55 konstatuojamojoje dalyje. *Federal Aviation Authority* faksas (žr. šio sprendimo 29 punktą) pirmą kartą buvo pateiktas tik bylos nagrinėjimo Pirmosios instancijos teisme etapu ir bet kuriuo atveju jame neminima 2001 m. rugsėjo 15 d. bei nepaaiškinama, kodėl ieškovei nepavyko rezervuoti laiko tarpsnio, nors kitoms aviakompanijoms tai padaryti pavyko.

45 Dėl 2001 m. rugsėjo 15 ir 16 d. skrydžių į Torontą per Monrealį ir atgal Komisija nurodo, kad orlaivių trūkumas yra problema, su kuria aviakompanijos susiduria kasdien, todėl jos negalima laikyti ypatingu įvykiu EB 87 straipsnio 2 dalies b punkto prasme. Komisija neturėjo įrodymų, patvirtinančių būtiną priežastinį ryšį su 2001 m. rugsėjo 11 d. įvykiais. Bet kuriuo atveju ieškovės argumentas yra prieštaringas tiek,

kiek ji nurodo atšaukusi 2001 m. rugsėjo 11 d. skrydį, tačiau šį skrydį turėjusio atlikti orlaivio nepanaudojusi skrydžiui į Kanadą. Visų pirma Komisijai kyla klausimas, kaip šiuo laikotarpiu ieškovei buvo įmanoma atlikti reguliarius skrydžius į Afriką, Pietryčių Aziją, Australiją, Kanadą ir Ameriką turint tik keturis orlaivius.

46 Dėl „ferry flights“ Komisija tvirtina, kad jų vykdymas buvo ieškovės komercinis pasirinkimas atsiliepiant į Jungtinių Amerikos Valstijų ir Kanados vyriausybių prašymus. Šių aplinkybių negalima prilyginti ypatingam įvykiui EB 87 straipsnio 2 dalies b punkto prasme, kuris, kaip nuo draudimo teikti valstybės pagalbą leidžianti nukrypti nuostata, turi būti aiškinama siaurai. Be to, Graikijos valdžios institucijos nepateikė įrodymų, patvirtinančių priežastinį ryšį tarp 2001 m. rugsėjo 11 d. įvykių ir šių skrydžių vykdymo.

Dėl žalos, patirtos likusioje ieškovės tinklo dalyje

47 Komisija nurodo, kad ji Pirmosios instancijos teismui pateikė visą koresponden-ciją su Graikijos valdžios institucijomis bei įrodymus, kuriuos ji turėjo priimdama Ginčijamą sprendimą. Ji pažymi, kad vykstant administracinei procedūrai Graikijos valdžios institucijos nepateikė informacijos apie ieškovės tinklo dalyje, nesusiju-sioje su skrydžiais į Jungtines Amerikos Valstijas arba Kanadą bei atgal, patirtą žalą. 2002 m. rugsėjo 24 d. laiške pateiktos informacijos iš tiesų nepakako, todėl 2003 m. lapkričio 20 d. laiške (žr. 9 punktą) Graikijos valdžios institucijos pažadėjo pateikti susijusius dokumentus, tačiau to nepadarė. Be to, Komisija primena, kad ieškovė turėjo teisę įstoti į formalią tyrimo procedūrą pateikdama savo pastabas kaip suinte-resuotoji šalis, kuriai tai buvo pasiūlyta padaryti sprendime pradėti formalią tyrimo procedūrą (žr. 7 punktą). Kadangi vykstant formaliai tyrimo procedūrai ieškovė nepateikė savo pastabų, Komisija turtėjo priimti Ginčijamą sprendimą, remdamasi tik turėta informacija.

48 Iš to, kas išdėstyta, Komisijos nuomone, išplaukia, kad reikia atmesti visą pirmąjį pagrindą.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

49 Pirma, reikia priminti, kad byloje neginčijamas ypatingas 2001 m. rugsėjo 11 d. įvykių pobūdis EB 87 straipsnio 2 dalies b punkto prasme (žr. sprendimo 2 punktą). Be to, iš 2001 m. spalio 10 d. Komunikato 35 punkto, kuriame nurodyta, jog „dėl Amerikos oro erdvės uždarymo 2001 m. rugsėjo 11–14 d. tiesiogiai atsiradusios sąnaudos yra tiesioginė 2001 m. rugsėjo 11 d. įvykių pasekmė“, bei iš Ginčijamo sprendimo 51 konstatuojamosios dalies, kurioje primenamas „2001 m. rugsėjo 11–14 d. įvykusio Jungtinių Amerikos Valstijų oro erdvės uždarymo ypatingas pobūdis“ matyti, kad ypatingais įvykiais laikytini ne tik patys išpuoliai, bet ir oro erdvės uždarymas. Tokiomis aplinkybėmis šioje byloje keliami klausimai reikalauja tik nustatyti, ar yra tiesioginis priežastinis ryšis tarp šių įvykių ir ieškovės nurodytos specifinės žalos.

50 Antra, dėl 2001 m. spalio 10 d. Komunikato taikymo nagrinėjamoje byloje apimties reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką Komisija privalo laikytis gairių ir komunikatų, kuriuos pati priėmė valstybės pagalbos kontrolės srityje, tiek, kiek jie nenukrypsta nuo Sutarties normų ir joms pritaria valstybės narės (žr. 2002 m. rugsėjo 26 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Ispanija prieš Komisiją*, C-351/98, Rink. p. I-8031, 53 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Šios gairės ir komunikatai yra privalomi visų pirma pačiai Komisijai (2003 m. vasario 13 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Ispanija prieš Komisiją*, C-409/00, Rink. p. I-1487, 69 punktas).

51 Be to, reikia pabrėžti, kad EB 87 straipsnio 2 dalyje nurodomos pagalbos rūšys, kurios neprieštarauja bendrajai rinkai, jei tenkina tam tikrus objektyvius kriterijus. Iš to išplaukia, kad jei tenkinami šie kriterijai, tokią pagalbą Komisija privalo pripažinti suderinama su bendrąja rinka ir šiuo atžvilgiu neturi diskrecijos vertinti (šiuo

atžvilgiu žr. 1980 m. rugsėjo 17 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Philip Morris prieš Komisiją*, 730/79, Rink. p. 2671, 17 punktas).

52 Kita vertus, kadangi EB 87 straipsnio 2 dalies b punktas nukrypsta nuo EB 87 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto bendrojo principo, kad valstybės pagalba yra nesuderinama su bendrąja rinka, jis turi būti aiškinamas siaurai. Todėl ši nuostata leidžia kompensuoti tik tuos ekonominius padarinius, kuriuos tiesiogiai sukėlė gaivalinės nelaimės ar kiti ypatingi įvykiai. Todėl tarp ypatingo įvykio padarytos žalos ir valstybės pagalbos turi būti tiesioginis ryšys, o atitinkamų gamintojų patirta žala turi būti įvertinta kuo tiksliau (žr. 2006 m. vasario 23 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Atzeni ir kt.*, C-346/03 ir C-529/03, Rink. p. I-1875, 79 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

53 Iš to išplaukia, kad tuo atveju, kai pagalbos priemonė atitinka pirmesniame punkte išvardytas sąlygas, ji turi būti pripažinta suderinama su bendrąja rinka, net jei ankstesniame komunikate Komisija pasirinko kitokią poziciją tos priemonės atžvilgiu. Todėl net jei, kaip nurodyta 2001 m. spalio 10 d. Komunikate, bet kokia pagal EB 87 straipsnio 2 dalies b punktą išmokėta kompensacija turi būti skirta padengti tik 2001 m. rugsėjo 11–14 d. patirtas išlaidas, pagalba, kuria atlyginama po 2001 m. rugsėjo 14 d. atsiradusi, bet su ypatingu įvykiu tiesioginiu priežastiniu ryšiu susijusi ir tiksliai apskaičiuota žala, turi būti pripažinta suderinama su bendrąja rinka. Bet kuriuo atveju Komisija nemanė, kad po 2001 m. rugsėjo 14 d. atsiradusi žala neatitiko EB 87 straipsnio 2 dalies b punkto keliamų kompensavimo reikalavimų tik dėl to, kad ji atsirado po šios datos, ir išnagrinėjo ir priežastinį ryšį tarp nagrinėjamų įvykių ir šios žalos (žr. 60 punktą).

54 Todėl reikia atmesti visus Komisijos argumentus, jog Graikijos Respublika aiškiai sutiko su 2001 m. spalio 10 d. Komunikato 35 punkte įtvirtintu principu, kad bet kuri pagal EB 87 straipsnio 2 dalies b punktą išmokėta kompensacija turi būti susijusi tik su 2001 m. rugsėjo 11–14 d. atsiradusiomis išlaidomis. Iš tikrųjų, nors 2002 m. rugsėjo 24 d. laiške Graikijos valdžios institucijos nurodė, kad išmokėta kompensacija buvo skirta tik pirmosiomis dienomis po išpuolių atsiradusios žalos atlyginimui, jos paprašė leisti atlyginti žalą, patirtą iki 2001 m. rugsėjo 26 d. (žr. sprendimo 8 punktą).

Taigi akivaizdu, jog „pirmųjų dienų po išpuolių“ sąvoką šios valdžios institucijos suprato kaip apimančią ir laikotarpį iki šios datos.

55 Galiausiai pagal nusistovėjusią teismų praktiką sprendimo dėl valstybės pagalbos teisėtumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į informaciją, kurią Komisija galėjo turėti tuo metu, kai priėmė sprendimą. Taigi Bendrijos teisme niekas negali remtis faktinėmis aplinkybėmis, kurios nebuvo nurodytos EB 88 straipsnyje numatytos ikiteisminės procedūros metu (žr. 2004 m. sausio 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Fleuren Compost prieš Komisiją*, T-109/01, Rink. p. II-127, 51 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką bei 2005 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Regione autonoma della Sardegna prieš Komisiją*, T-200/04, nepaskelbta Rinkinyje, 53 punktą).

56 Nagrinėjamam ieškiniui pagrįsti nurodytus pagrindus reikia nagrinėti atsižvelgiant į šiuos sumetimus.

Dėl žalos, susijusios su ieškovės tinklo Šiaurės Atlanto dalimi

— Dėl 2001 m. rugsėjo 15 d. skrydžio į Niujorką ir atgal

57 Ginčijamo sprendimo 55 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodo, kad Graikijos valdžios institucijos arba ieškovė nepateikė informacijos apie priežastis, dėl kurių JFK oro uoste negauta 2001 m. rugsėjo 15 d. laiko tarpsnių, ir tai, kad nepateikta įrodymų apie priežastis, dėl kurių šis oro uostas atsisakė suteikti ieškovei laiko tarpsnį šią dieną.

58 Savo 2002 m. rugsėjo 24 d. laiške Graikijos valdžios institucijos nurodė, kad 2001 m. rugsėjo 15 d. skrydis į Niujorką buvo atšauktas dėl to, kad trūko informacijos apie galimybę užsienio aviakompanijų lėktuvams leistis JFK oro uoste.

59 Sprendimo pradėti formalią tyrimo procedūrą 41 punkto a papunktyje Komisija paprašė Graikijos valdžios institucijų pateikti visus dokumentus ir visą papildomą informaciją apie Jungtinių Amerikos Valstijų valdžios institucijų Graikijos aviakompanijoms nuo 2001 m. rugsėjo 15 d. nustatyto skrydžių draudimo pobūdį. Atsakydamos 2003 m. lapkričio 20 d. laišku Graikijos valdžios institucijos paaiškino, kad 2001 m. rugsėjo 15 d. skrydis į Niujorką buvo atšauktas dėl to, kad nebuvo laiko tarpsnių. Šis ypatingai didelės paklausos po oro erdvės atvėrimo sukeltas laiko tarpsnių nebuvimas yra tiesioginė keturias dienas trukusio skrydžių nutraukimo pasekmė. Dėl JFK oro uosto atsisakymo suteikti laiko tarpsnį įrodymo Graikijos valdžios institucijos nurodė, jog paprašė ieškovės reikiamų įrodymų, kad galėtų juos pateikti Komisijai.

60 Priešingai tam, ką teigia ieškovė, Komisija nemanė, kad šio skrydžio atšaukimo išlaidos neatitiko kompensacijai EB 87 straipsnio 2 dalies b punkte keliamų reikalavimų tik dėl to, kad ji atsirado po 2001 m. rugsėjo 14 dienos. Atvirkščiai, pirmesniame punkte minėta, kad sprendime pradėti formalią tyrimo procedūrą Komisija paprašė Graikijos valdžios institucijų pateikti jai visą informaciją apie Jungtinių Amerikos Valstijų valdžios institucijų Graikijos aviakompanijoms nuo 2001 m. rugsėjo 15 d. nustatyto skrydžių draudimo pobūdį.

61 Tačiau būtina konstatuoti, jog vykstant administracinei procedūrai Graikijos valdžios institucijos nepateikė jokio įrodymo, patvirtinančio atsisakymą suteikti laiko tarpsnį arba tokio atsisakymo priežastį, nors to Komisija jų prašė. Papildomai reikia nurodyti, kad 2003 m. lapkričio 20 d. laišku (žr. 8 punktą) Graikijos valdžios institucijos paprašė ieškovės pateikti įrodymus, patvirtinančius, jog JFK oro uoste buvo neįmanoma rezervuoti 2001 m. rugsėjo 15 d. laiko tarpsnio, tam, kad šią informaciją galėtų pateikti Komisijai. Tačiau Komisija negavo jokių naujų įrodymų.

62 Be to, pagal 55 punkte minėtą nusistovėjusią teismų praktiką ieškovė negali remtis faksu, kurį jį pirmą kartą pateikė bylos nagrinėjimo Pirmosios instancijos teisme etapu (žr. šio sprendimo 29 punktą). Bet kuriuo atveju reikia pažymėti, jog šiame fakse minima ne tai, kad JFK oro uostas ieškovei nesuteikė 2001 m. rugsėjo 15 d. laiko tarpsnio, o tai, kad ieškovė turėjo 2001 m. rugsėjo 16 d. laiko tarpsnį. Taigi, remiantis šiuo faksu nustatyti, kad 2001 m. rugsėjo 15 d. laiko tarpsnis nebuvo suteiktas, galima tik jį aiškinant *a contrario*, o tam pagrįsti ieškovė nenurodė jokios kitos aplinkybės.

63 Taigi, dėl šio skrydžio ieškovės pateiktiems argumentams negali būti pritarta.

— Dėl dviejų iš pradžių 2001 m. rugsėjo 15 ir 16 d. numatytų skrydžių į Torontą per Monrealį ir atgal

64 Dėl dviejų iš pradžių 2001 m. rugsėjo 15 ir 16 d. numatytų skrydžių į Torontą per Monrealį ir atgal atšaukimo Ginčijamo sprendimo 56 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodo, kad tai įvyko dėl ieškovės pasirinkimo. Arba ji neturėjo kitų orlaivių ir pirmenybę teikė kitų reguliariųjų reisų vykdymui, arba jai pritrūko laiko atlikti reikalingus techninius patikrinimus ir rezervuoti reikalingus laiko tarpsnius.

65 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, jog iš 2003 m. lapkričio 20 d. laiško matyti, kad 2001 m. rugsėjo 15 ir 16 d. skrydis į Torontą per Monrealį buvo atšauktas, nes šiam skrydžiui numatytam orlaiviui Kanados valdžios institucijos nurodė likti Halifakse 2001 m. rugsėjo 11–15 d. ir jis galėjo grįžti į Atėnus tik 2001 m. rugsėjo 16 d. 5 val. 30 minučių. Kadangi kiti trys ieškovės turimi transatlantiniams skrydžiams pritaikyti orlaiviai *Airbus A 340/400* jau buvo išskridę į kitus paskirties punktus Afrikoje, Azijoje, Australijoje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose, ji turėjo atšaukti nagrinėjamą skrydį. Dėl 2001 m. rugsėjo 16 d. skrydžio ieškovė tvirtina, kad orlaiviui vėlai grįžus iš Halifakso, tapo neįmanoma atlikti pagrindinio techninio patikrinimo, parengti

orlaivį skrydžiui, įspėti keleivius ir rezervuoti laiko tarpsnius Monrealio ir Toronto oro uostuose visų pirma dėl to, kad Kanados valdžios institucijos iš anksto nepranešė tikslios rugsėjo 15 d. valandos, kurią leis orlaiviui pakilti.

66 Kalbant visų pirma apie 2001 m. rugsėjo 15 d. skrydį, informacija, kuria remiasi Komisija, nėra pakankama jos įvertinimui pagrįsti. Reikalauti iš kitų laisvų orlaivių neturinčios aviakompanijos rezervuoti orlaivius tam, kad susidorotų su tokio įvykio, koks buvo 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuoliai, pasekmėmis, iš tikrųjų prilygsta šio įvykio ypatingo pobūdžio neigimui. Jei rūpestingas ūkio subjektas privalo apsisaugoti nuo įvykio pasekmių, tai šis iš esmės negali būti laikomas *force majeure* (šiuo atžvilgiu žr. 2007 m. kovo 28 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Ispanija prieš Komisiją*, T-220/04, nepaskelbta Rinkinyje, 175 ir 176 punktus bei juose nurodytą teismo praktiką), nei juo labiau ypatingu įvykiu EB 87 straipsnio 2 dalies b punkto prasme. Tačiau 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuoliai bei jų sukeltas oro erdvės uždarymas tiek Ginčijamame sprendime, tiek 2001 m. spalio 10 d. Komunikate pripažįstami ypatingais įvykiais (žr. 49 punktą).

67 Dėl tariamo ieškovės pasirinkimo vykdyti kitus reguliariuosius skrydžius pakanka pažymėti, kad tai ne pasirinkimas, bet sutartinė pareiga šių skrydžių keleivių atžvilgiu, kurios nesilaikymas būtų sukėlęs nagrinėjamų įvykių metu galiojusiame 1991 m. vasario 4 d. Tarybos reglamente (EEB) Nr. 295/91, nustatančiame bendras kompensavimo už atsisakymą vežti reguliariu oro transportu taisykles (OL L 36, p. 5), numatytas pasekmes.

68 Kalbant apie aplinkybę, kad žala dėl nagrinėjamo skrydžio atšaukimo atsirado po 2001 m. rugsėjo 14 d., reikia pažymėti, kad nei iš EB 87 straipsnio 2 dalies b punkto, nei iš šio sprendimo 52 punkte minėtos teismų praktikos neišplaukia, jog tiesioginis ryšys tarp ypatingo įvykio ir sukeltos žalos reikalauja, kad šie du būtų vienalaikiai. Atvirkščiai, negalima apskritai atmesti galimybės pripažinti, jog toks ryšys egzistuoja, net jei žala atsirado po įvykio praėjus šiek tiek laiko.

69 Iš to, kas išdėstyta, išplaukia, kad Komisijos pateiktas 2001 m. rugsėjo 15 d. skrydžio į Torontą per Monrealį vertinimas yra klaidingas.

70 Kalbant, antra, apie 2001 m. rugsėjo 16 d. skrydžio atšaukimą, reikia pažymėti, kad jį pateisindama ieškovė nurodo, jog buvo neįmanoma atlikti orlaivio pagrindinio techninio patikrinimo, įspėti keleivius ir rezervuoti laiko tarpsnius Monrealio ir Toronto oro uostuose.

71 Šiuo atžvilgiu iš pradžių reikia laikyti, kad nei keleivių įspėjimas, nei laiko tarpsnių rezervavimas nėra ieškovės teiginį patvirtinanti priežastis. Nuo orlaivio išskridimo iš Halifakso (2001 m. rugsėjo 15 d.) iki galėjusio įvykti skrydžio (ieškovė nenurodo, kada jis buvo suplanuotas) iš tikrųjų praėjo nemažai laiko. Todėl nesant tikslesnės informacijos apie laiką, būtiną informuoti keleivius ir rezervuoti laiko tarpsnius, šiuo klausimu ieškovės pateikti argumentai negali būti priimti.

72 Be to, reikia pažymėti, kad byloje nėra jokios informacijos apie laiką, reikalingą atlikti privalomuosius techninius patikrinimus, kad orlaivis galėtų būti naudojamas nagrinėjamam skrydžiui. Graikijos valdžios institucijos pareiškė tik tai, kad turimo laiko nepakako atlikti „pagrindinį patikrinimą“, o Ginčijamo sprendimo 56 konstatuojamojoje dalyje Komisija patvirtina, kad „(ieškovė) negalėjo atlikti techninių patikrinimų laiku“. Reikia konstatuoti, jog kadangi vykstant administracinei procedūrai Graikijos valdžios institucijos rėmėsi nagrinėjamais apribojimais, jos turėjo informuoti Komisiją apie naudojimo instrukcijose nurodytiems su jais susijusiems techniniams patikrinimams atlikti reikalingą laiką tam, kad išsklaidytų pastarosios abejones dėl tiesioginio priežastinio ryšio tarp oro erdvės uždarymo ir nagrinėjamo skrydžio panaikinimo. Tokiomis aplinkybėmis reikia laikyti, kad Komisija teisingai nusprendė, jog nagrinėjamo skrydžio atšaukimas neturi tiesioginio priežastinio ryšio su 2001 m. rugsėjo 11–14 d. oro erdvės uždarymu.

— Dėl „ferry flights“

73 Dėl 2001 m. rugsėjo 18, 20 ir 26 d. „ferry flights“ pakanka pažymėti, kaip nurodė Komisija, kad jie vykdyti ieškovės pasirinkimu, kuri turėjo arba nustatyti keleiviams tokią kainą, kuri padengtų lėktuvo grįžimo į Atėnus išlaidas, arba reikalauti atitinkamo dydžio kompensacijos iš Jungtinių Amerikos Valstijų ir Kanados vyriausybių. Todėl šios išlaidos neturi tiesioginio priežastinio ryšio su 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuoliais bei oro erdvės uždarymu ir nepatenka į EB 87 straipsnio 2 dalies b punkto taikymo sritį.

74 Atsižvelgiant į pirmiau išdėstytus motyvus, reikia panaikinti tą Ginčijamo sprendimo dalį, kur Komisija nusprendė, jog kompensacija, kuri ieškovei išmokėta už žalą, patirtą dėl 2001 m. rugsėjo 15 d. skrydžio į Kanadą atšaukimo, buvo nesuderinama su bendrąja rinka.

Dėl žalos, susijusios su likusia ieškovės tinklo dalimi

75 Dėl šio ieškinio pagrindo antrosios dalies, susijusios su likusia ieškovės tinklo dalimi, reikia pažymėti, kad savo argumentais ji ginčija Ginčijamo sprendimo pagrįstumą tiek, kiek juo su bendrąja rinka nesuderinamos pripažįstamos jai skirtos pagalbos sumos. Tačiau prie antrojo ieškinio pagrindo ieškovė nurodo motyvavimo stoką, kurią Pirmosios instancijos teismas turi išnagrinėti pirmiausia.

2. *Dėl antrojo pagrindo, susijusio su motyvavimo stoka*

Šalių argumentai

76 Ieškovė nurodo, kad Ginčijamame sprendime nepateikiami motyvai, dėl kurių Komisija atsisakė patvirtinti sumas (apie 1 212 032 eurus), išmokėtas kaip kompensacija už likusioje jos tinklo dalyje patirtą žalą. Tas pat teigiama ir dėl sumų, minėtų šio sprendimo 5 punkto antroje–ketvirtoje, aštuntoje ir devintoje įtraukose.

77 Ieškovės teigimu, Graikijos valdžios institucijos, be kita ko, 2002 m. rugsėjo 24 d. laišku Komisijai pateikė visą informaciją apie visame jos tinkle patirtą žalą. Šiame laiške nurodytos ir 5 punkto antroje-ketvirtoje, aštuntoje ir devintoje įtraukose minėtos sumos. Tokiomis aplinkybėmis Komisija turėjo nurodyti motyvus, kuriais vadovaudamasi ji nusprendė, kad nagrinėjamų sumų sumokėjimas buvo su bendrąja rinka nesuderinama pagalba.

78 Komisija prieštarauja šio pagrindo pagrįstumui. Sprendime pradėti formalią tyrimo procedūrą ji nurodė rimtas abejones dėl nagrinėjamos pagalbos suderinamumo su bendrąja rinka. Tačiau, nepaisant to, kas buvo pažadėta 2003 m. lapkričio 20 d. laiške, vykstant administracinei procedūrai nei Graikijos valdžios institucijos, nei ieškovė nepateikė Komisijai pastabų dėl šių sumų. Be to, Komisija negali žinoti, kokią informaciją ieškovė buvo pateikusi Graikijos valdžios institucijoms. Kita vertus, Komisija patvirtino visas su 2001 m. rugsėjo 11–14 d. laikotarpiu susijusias sumas, apie kurias Graikijos valdžios institucijos pateikė paaiškinimus savo 2003 m. lapkričio 20 d. laiške. Tokiomis aplinkybėmis ieškovė negali kaltinti Komisijos savo iniciatyva neištyrus įrodymų, kurie galėjo pateisinti kitokio nei 2001 m. spalio 10 d. Komunikate ir sprendime pradėti formalią tyrimo procedūrą išreikšto požiūrio pasirinkimą.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

79 Reikia priminti, kad EB 253 straipsniu reikalaujamas motyvavimas turi būti pritaikytas prie ginčijamo akto pobūdžio bei aiškiai ir nedviprasmiškai atskleisti aktą priėmusios institucijos argumentus, kad suinteresuotieji asmenys galėtų sužinoti priimtos priemonės pagrindimą, o kompetentingas teismas – vykdyti jos kontrolę. Motyvavimo reikalavimas turi būti įvertintas atsižvelgiant į bylos aplinkybes, be kita ko, į akto turinį, motyvų, kuriais remiamasi, pobūdį bei asmenų, kuriems skirtas aktas, ar kitų asmenų, kurie yra konkrečiai ir tiesiogiai su šiuo aktu susiję, suinteresuotumą gauti paaiškinimus. Nereikalaujama, kad motyvuose būtų nurodytos visos svarbios faktinės ir teisinės aplinkybės, nes nustatant, ar akto motyvai atitinka EB 253 straipsnio reikalavimus, turi būti atsižvelgiama ne tik į jų formuluotę, bet ir kontekstą bei visas nagrinėjamą sritį reglamentuojančias teisės normas (2002 m. vasario 26 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *INMA ir Itainvest prieš Komisiją*, T-323/99, Rink. p. II-545, 55 punktas).

80 Šiuo atveju iš Ginčijamo sprendimo 21, 49 ir 50 konstatuojamųjų dalių, skaitomų kartu su jo 1, 2 ir 4 straipsniais, matyti, jog Komisija nusprendė, kad kompensacijos už ieškovės tinklo kitose nei Šiaurės Atlanto ir Izraelio dalyse patirtą žalą sumos bei 5 punkto antroje–ketvirtoje, aštuntoje bei devintoje konstatuojamosiose dalyse nurodytos sumos yra su bendrąja rinka nesuderinama valstybės pagalba ir kad Graikijos Respublika privalo reikalauti jas sugrąžinti. Tačiau reikia konstatuoti, kad Ginčijamame sprendime nepateikiami motyvai, kuriais vadovaudamasi Komisija padarė šią išvadą.

81 Šį nepateikimą dar sunkiau paaiškinti atsižvelgiant į tai, kad Komisija išsamiai išvardija šias sumas administracinės procedūros eigai skirtoje Ginčijamo sprendimo 21 konstatuojamojoje dalyje.

82 Be to, nors sprendimo pradėti formalią tyrimo procedūrą 36 punkte Komisija iš tiesų nurodė, kad, kalbant apie kitas nei Šiaurės Atlanto ir Izraelio tinklo dalis, kompensacija turėjo neviršyti žalos, atsiradusios dėl bilietų atšaukimo, įvykusio dėl atšaukto

jungiamojo skrydžio į oro eismui uždarytą vietą arba iš jos, tai nepaneigia, kad Graikijos valdžios institucijos iš esmės nesutiko su tokiu vertinimu. Iš 2002 m. rugsėjo 24 d. laiško I.1 ir I.2 punktų (žr. šio sprendimo 5 punktą) faktiškai matyti, kad Graikijos valdžios institucijos manė, jog dėl visame tinkle pasireiškusių padarinių apimties apskaičiuojant ypatingų įvykių tiesiogiai sukeltą žalą buvo būtina atsižvelgti į visą tinklą. Todėl Ginčijamame sprendime Komisija privalėjo nurodyti savo galutinį nagrinėjamų pagalbos sumų vertinimą.

83 Be to, nors sprendimo pradėti formalaus tyrimo procedūrą 41 punkto d papunktyje Komisija paprašė Graikijos valdžios institucijų pateikti informaciją, patvirtinančią priežastinį ryšį tarp žalos, paminėtos pirmesnio 5 punkto antroje–ketvirtoje, aštuntoje bei devintoje įtraukose ir oro erdvės uždarymo, savo 2003 m. lapkričio 20 d. laiške Graikijos valdžios institucijos primygtinai reikalavo patvirtinti su šiuo uždarymu susijusias sumas. Todėl Ginčijamame sprendime Komisija taip pat turėjo pateikti savo galutinį pagalbos sumų vertinimą.

84 Teismo posėdyje Komisijos pateikto argumento, kad motyvai dėl su šiuo ieškinio pagrindu susijusių pagalbos sumų nurodyti Ginčijamo sprendimo 59 konstatuojamojoje dalyje tiek, kiek joje nukreipiama į 2001 m. spalio 10 d. Komunikatą ir minima, jog ypatingas įvykis pasibaigė po 2001 m. rugsėjo 14 d., negalima priimti. Šios konstatuojamosios dalies pirmame sakinyje iš tiesų nurodoma: „su Sutartimi nesuderinama Komisija pripažįsta tą schemos dalį, kuri yra skirta laikotarpiui po 2001 m. rugsėjo 14 d. ir ypač (ieškovės) maždaug 1 464 569 euro dydžio išlaidoms, apie kurias (Graikijos Respublika) pranešė, susijusias su laikotarpiu po 2001 m. rugsėjo 14 d., ne tik dėl to, kad jos patirtos vėliau nei 2001 m. spalio 10 d. Komunikato 35 punkte nurodytas laikotarpis, bet ir visų pirma dėl to, kad ypatingas įvykis buvo pasibaigęs, ir pasikeitė po šios datos atsiradusių kompensuotinų nuostolių pobūdis“.

85 Būtina konstatuoti, kad šiuo sakiniu Komisija reziumuoja Ginčijamo sprendimo 51–58 konstatuojamosios dalyse pateiktus argumentus. Tačiau šios konstatuojamosios dalys skirtos ieškovės tinklo Šiaurės Atlanto dalyje patirtai žalai, o ne likusioje jos

tinklo dalyje patirtai arba pirmesnio 5 punkto antroje–ketvirtoje, aštuntoje ir devintoje įtraukose minėtai konkrečiai žalai. Tokiomis aplinkybėmis šios konstatuojamosios dalies negalima vertinti kaip skirtos ir pastarosioms sumoms.

86 Be to, reikia pažymėti, kad ginčijant šį pagrindą Komisijos nurodyti argumentai (žr. 78 punktą) yra susiję su situacija, kai motyvus, pateikiamus sprendime, kuriuo pagalba pripažįstama nesuderinama su bendrąja rinka, Komisija grindžia aplinkybėmis, kurias jai nurodė atitinkama valstybė narė arba suinteresuotosios šalys. Tokiu atveju Komisijos iš tiesų negalima kaltinti neatsižvelgus į galimas faktines arba teisines aplinkybes, kurios jai galėjo būti, tačiau nebuvo nurodytos vykstant administracinei procedūrai (55 punkte minėto sprendimo *Fleuren Compost prieš Komisiją* 49 punktas). Tačiau skirtingai nuo tokios situacijos, jame nepateikta jokių motyvų, galinčių pagrįsti Ginčijamo sprendimo rezoliucinę dalį, susijusią su šio sprendimo 80 punkte nurodyta žala.

87 Todėl Ginčijamą sprendimą reikia panaikinti ir dėl motyvavimo stokos, kiek jis nesuderinama su bendrąja rinka pripažįsta pagalbą, ieškovei išmokėtą kompensuojant jos tinklo Šiaurės Atlanto ir Izraelio dalyje patirtą žalą, ir pagalbą, skirtą iš prekių gabenimo negautoms pajamoms, problemiškų prekių sunaikinimo išlaidoms, papildomoms prekių saugumo priemonėms, papildomoms personalo darbo valandoms bei skubioms papildomoms saugumo priemonėms.

88 Tokiomis aplinkybėmis nėra reikalo nagrinėti pirmojo pagrindo antros dalies, susijusios su akivaizdžia likusioje ieškovės tinklo dalyje patirtos žalos vertinimo klaida (žr. 75 punktą).

89 Iš visų pirmiau išdėstytų motyvų išplaukia, pirma, kad Ginčijamą sprendimą reikia panaikinti tiek, kiek su bendrąja rinka nesuderinama Komisija pripažino ir nurodė

susigrąžinti ieškovei išmokėtą pagalbą už 87 punkte minėtą dėl 2001 m. rugsėjo 15 d. skrydžio į Kanadą atšaukimo patirtą žalą, bei, antra, atmesti likusią ieškinio dalį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

90 Pagal Procedūros reglamento 87 straipsnio 3 dalį, jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, Pirmosios instancijos teismas gali paskirstyti išlaidas šalims arba nurodyti kiekvienai iš jų padengti savo išlaidas. Šioje byloje reikia nuspręsti, kad kiekviena šalis padengia savo patirtas bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais,

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS (aštuntoji kolegija)

nusprendžia:

1. **Panaikinti 2006 m. balandžio 26 d. Komisijos sprendimo C(2006) 1580 galutinis dėl valstybės pagalbos schemos C 39/2003 (buv. NN 119/2002), kurią Graikijos Respublika pritaikė oro transporto bendrovėms, 2001 m. rugsėjo 11–14 d. patyrusioms nuostolių, 1 ir 2 straipsnius tiek, kiek jais su bendrąja rinka nesuderinama pripažįstama pagalba, suteikta bendrovei *Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE*, kompensuojant, pirma, žalą, patirtą dėl 2001 m. rugsėjo 15 d. skrydžio į Kanadą atšaukimo, antra, žalą, patirtą jos tinklo Šiaurės Atlanto ir Izraelio dalyse, ir, trečia, iš prekių gabenimo negautas**

pajamas, problemiškų prekių sunaikinimo išlaidas, prekių saugumo papildomo tikrinimo išlaidas, su papildomomis personalo darbo valandomis bei skubiomis papildomomis saugumo priemonėmis susijusias išlaidas.

2. Panaikinti Sprendimo C (2006) 1580 galutinis 4 straipsnį tiek, kiek juo nurodoma susigrąžinti pirmesniame punkte minėtą pagalbą.

3. Atmesti likusią ieškinio dalį.

4. Kiekviena šalis padengia savo patirtas bylinėjimosi išlaidas.

Martins Ribeiro Papasavvas Dittrich

Paskelta 2008 m. birželio 25 d. viešame teismo posėdyje Liuksemburge.

Kancleris Pirmininkas

E. Coulon M. E. Martins Ribeiro

Turinys

Bylos aplinkybės ..... II - 1094

Ginčijamas sprendimas ..... II - 1098

Procesas ir šalių reikalavimai ..... II - 1100

Dėl teisės ..... II - 1101

1. Dėl pirmojo pagrindo, susijusio su EB 87 straipsnio 2 dalies b punkto vertinimo klaida ..... II - 1102

Ieškovės argumentai ..... II - 1102

Dėl žalos, susijusios su ieškovės tinklo Šiaurės Atlanto dalimi ..... II - 1103

Dėl žalos, susijusios su likusia ieškovės tinklo dalimi ..... II - 1105

Komisijos argumentai ..... II - 1107

Dėl žalos, susijusios su ieškovės tinklo Šiaurės Atlanto dalimi ..... II - 1108

Dėl žalos, patirtos likusioje ieškovės tinklo dalyje ..... II - 1109

Pirmosios instancijos teismo vertinimas ..... II - 1110

Dėl žalos, susijusios su ieškovės tinklo Šiaurės Atlanto dalimi ..... II - 1112

— Dėl 2001 m. rugsėjo 15 d. skrydžio į Niujorką ir atgal ..... II - 1112

— Dėl dviejų iš pradžių 2001 m. rugsėjo 15 ir 16 d. numatytų skrydžių į Torontą per Monrealį ir atgal ..... II - 1114

— Dėl „ferry flights“ ..... II - 1117

Dėl žalos, susijusios su likusia ieškovės tinklo dalimi ..... II - 1117

2. Dėl antrojo pagrindo, susijusio su motyvavimo stoka ..... II - 1118

Šalių argumentai ..... II - 1118

Pirmosios instancijos teismo vertinimas ..... II - 1119

Dėl bylinėjimosi išlaidų ..... II - 1121